

- [Vijesti](#)
- [Vjera](#)
- [Obitelj](#)
- [Kultura](#)
- [Academicus](#)
- [Video](#)
- [Kolumnе](#)
- [Misna čitanja](#)
- [Velike teme](#)

KATOLICI U BOSNI I HERCEGOVINI: IZAZOVI, PREPREKE I ODNOSI (4)

Posjetili smo 'Vrata Bosne', samostan u kojem su za vrijeme rata rađana djeca, a danas čuva tisućljetno blago Posavine

Franjevački samostan u Tolisi kod Orašja devedesetih je služio kao ratna bolnica, a danas je dom muzeju "Vrata Bosne" u kojem se čuva nekoliko tisuća godina povijesti Bosanske Posavine. Reportaža iz Tolise četvrti je tekst iz niza "[Katolici u Bosni i Hercegovini – izazovi, prepreke i odnosi](#)" koji je ostvaren u suradnji s Agencijom za elektroničke medije.

Piše: Tino Krvavica

34

Franjevački samostan u Tolisi, fra Perica Martinović i eksponati muzeja 'Vrata Bosne'/Foto: Franjevački samostan Tolisa; Tino Krvavica

“Mala, kako je tebi ime?” pitao je fra Perica djevojku koja je u društvu majke stajala pred samostanom.

“Zovem se Matea”, odgovorila je spremno.

“A, odakle si ti?” nastavio je stari fratar, premda ju je njen karakteristični naglasak već odao.

“Iz Maaatića”, izrekla je ponosno.

“A kad si se ti, Matea, rodila?” nastavio je uporno.

“1993., na Sv. Franju”, dodala je još ponosnije.

"Matea, gdje te majka rodila na Sv. Franju 1993.?" pitao je stari fratar, polako dolazeći do željenog cilja.

Ona se prvo okrene prema majci, pa pogled svrne na novu zgradu samostana koja se uzdizala iza leđa fra Perice. Konačno digne prst i kaže: "Je li tako, mama, da si me ovdje rodila?"

Godine su prošle, ali fra Perica Martinović i dalje se naježi svaki put kad pripovijeda ovu crticu iz svoga bogatog svećeničkog života. Jer Matea se rodila u krilu samostana čiju je gradnju on pokrenuo, a koje će zbog ratnih okolnosti od 1992. do 1996. služiti kao bolnica za vojниke i stanovnike Orašja, jedinog dijela Bosanske Posavine većinski nastanjenog Hrvatima koji se održao za vrijeme rata u Bosni i Hercegovini.

Fra Perica Martinović u muzeju "Vrata Bosne"/Foto: Tino Krvavica

Franjevački samostan zapravo se nalazi u nekoliko kilometara udaljenoj Tolisi, okružen plodnom posavskom ravnicom iz koje strši poput stijene – često jedine za koju su se ovdje ljudi mogli uhvatiti u trenucima izazova.

"Kuća i fratri odigrali su strahovitu ulogu u očuvanju ovoga kraja, bili su desna ruka i sigurnost ljudima", reći će fra Perica i istaknuti upravo primjer posljednjeg rata.

"Nije ovdje radila samo bolnica. I crkva je bila otvorena, služile su se mise, polnoće, sprovodi, pa čak i vjenčanja. Život je tekao usporedno s ratnim zbivanjima."

Ne samo da je tekao već je i nastajao, kako pokazuje primjer s početka teksta. Zahvaljujući vizionarskom projektu fra Perice i radu mnogih dobrih ljudi, u samostanu je tijekom ratnih godina rođeno petnaestak beba.

"Gradnju novog krila samostana započeo sam 1985. godine, jer prvotna zgrada više nije zadovoljavala suvremene standarde življenja. Imali smo jedan ili dva sanitarna čvora na desetak fratar, što je i danas slučaj u nekim samostanima iz starih vremena", reći će fra Perica koji je tada u Tolisi služio kao župnik i gvardijan, premda će vrijeme rata provesti na službi u Zagrebu.

"Također smo imali veliku muzejsku zbirku te knjižni fond koji nisu bili zbrinuti na adekvatan način. Odlučili smo stoga da ćemo, kad se preselimo u novu zgradu, staru prenamijeniti u muzej i knjižnicu."

Nova zgrada prislonjena je na južnu stranu dotadašnjeg kompleksa. Premda izvorno napravljena od žute opeke, odnedavno je presvućena novom fasadom, u skladu s vanjskim izgledom crkve Uznesenja Blažene Djevice Marije i starog samostana.

Naši domaćini (uz fra Pericu dočekao nas je i fra Mario Jurić, trenutni župnik i gvardijan koji upravlja zajednicom od 13 fratar) reći će kako je nova zgrada bila spremna za useljenje kada su krenula ratna zbivanja. No osim fratar koji su se morali snaći u suženom prostoru (veliki podrum pretvoren je u bolničke sobe, dok je kuhinja služila kao operacijska sala), bolja vremena trebala je pričekati i muzejska građa.

Tek će 2011. godine, u vrijeme fra Marijana Živkovića, stručnjaci iz Zemaljskog muzeja u Sarajevu urediti izložbeni postav koji sadrži vrijedne eksponate stare i do nekoliko tisuća godina.

Fratri će muzeju nadjenuti zvučno ime "Vrata Bosne".

Samostan je danas, osim franjevcima, dom i muzeju "Vrata Bosne"/Foto: Franjevački samostan Tolisa

"Većina predmeta potječe s prostora između ušća Bosne u Savu kod Šamca te ušća Tinje u Savu kod Brčkog", govori nam fra Perica dok nas vodi kroz hodnike starog samostana. Pritom pokraj nas proviruju ostaci vunastog mamuta, bizona, jelena lopatara i vunastog nosoroga. Kosti su restaurirane na način kako su te

životinje nekada izgledale.

Muzej sadrži velik broj eksponata iz neolita, brončanog i željeznog doba te Rimskog Carstva. Posebnu pažnju privlače fibule – drevni oblik ukrasnih kopči koje su prije više od dvije tisuće godina služile za pričvršćivanje odjeće.

Zagrijte prostor za 5 min

Grijalica je lagana i može stati bilo gdje. Zagrijava prostoriju do 32°.
Isprobajte sada!

WanderHeat

“Imamo preko stotinu originalnih fibula i svaka je ručni rad”, objasnit će naš domaćin.

Dio postave muzeja “Vrata Bosne”/Foto: Franjevački samostan Tolisa

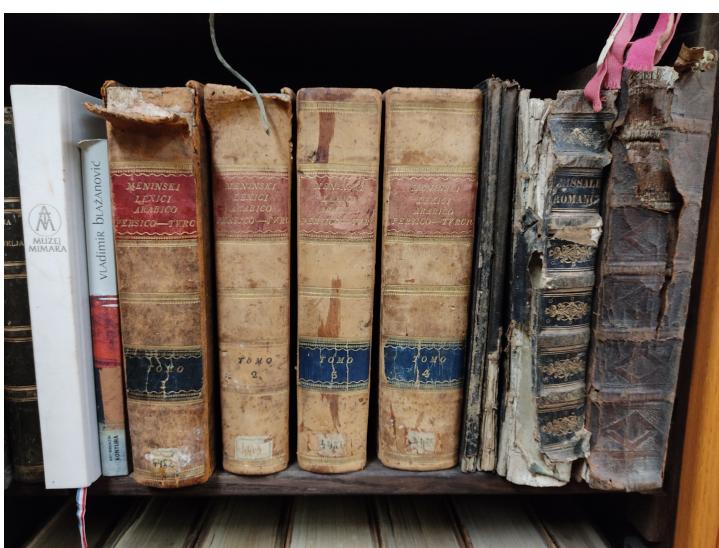
Muzej podijeljen u nekoliko prostorija sadrži i vrijednu numizmatičku zbirku, drevno oružje i oruđe te etnografske i crkvene predmete, poput nošnji i liturgijskog ruha. Jedan dio rezerviran je za minerale i fosile.

Samostanska knjižnica pak, unatoč nedostatku prostora, dom je bogatom fondu od 30 tisuća knjiga iz različitih područja, od znanosti preko vjerskih tema do beletristike. Najstarija od njih potječe iz 1525., a naš je interes pobudio arapsko-perzijsko-turski rječnik star više od 200 godina, dokaz koji govori u prilog obrazovanosti tadašnjih fratara.

Posebna zanimljivost muzeja je i što sami ormari, police i vitrine u kojima su izloženi eksponati i knjige imaju veliku vrijednost.

“Namještaj je izrađen od rijetkog i vrijednog drva abonosa koje se izvlači iz savskog korita”, ističu domaćini.

Abonos je zapravo hrast koji nekoliko tisuća godina “sazrijeva” u riječnom mulju, a njegova kora zbog kemijskih reakcija zadobiva karakterističnu crnu boju. Iznimno je rijedak i vrijedan.

Arapsko-perzijsko-turski rječnik, muzej ‘Vrata Bosne’/Foto: Tino Krvavica

04. 01. 2021.

Posjetili smo 'Vrata Bosne', samostan u kojem su za vrijeme rata rađana djeca, a danas čuva tisućljetno blago Posavine | Bitno.net

Inače, dio predmeta (a osobito knjige) u muzeju nekada su pripadali fratrima koji su živjeli u ovoj zajednici.

"Naši redovnici, kao i drugi, polažu zavjet siromaštva i odriču se zemaljskih bogatstava. One pak vrijednosti koje steknu za vrijeme službe nakon smrti ostaju samostanu", govori nam fra Mario Jurić, ističući jednu posebnost Franjevačke provincije Bosne Srebrene.

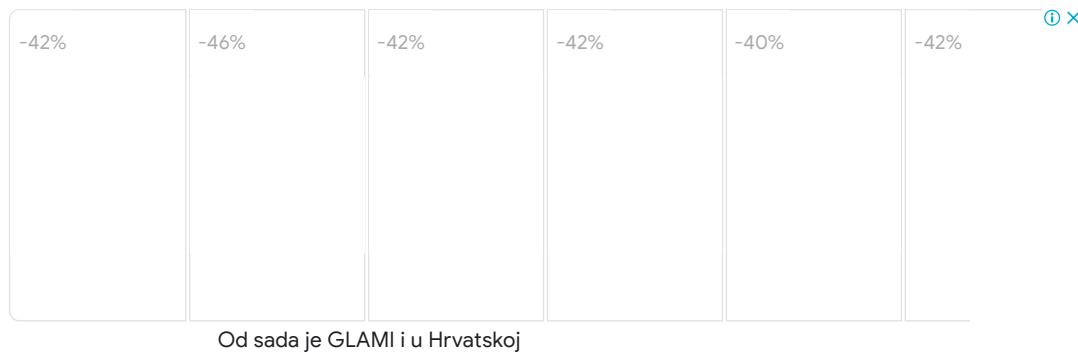
"Kod nas je običaj da svećenik prvih godina djeluje u župama udaljenima od rodnog mjesta. No kako starimo polako se vraćamo u službu bliže svome kraju, da bi mirovinu proveli u samostanu kojem po rođenju pripadamo."

Fra Mario Jurić/Foto: Franjevački samostan Tolisa

Fra Mario s obzirom na svoju mlađu dob pomalo odskače od te slike, no to je plod drugog običaja koji je karakterističan za bosanske fratre.

"Gvardijan je u našim kućama gotovo uvijek domaći čovjek, a predlažu ga ostala braća koja po rođenju pripadaju samostanu. Premda taj običaj nije zapisan nigdje u našim pravilima, Provincija u velikoj većini slučajeva potvrđuje njihov prijedlog."

Njega je predložilo 36 frataru koji korijene vuku iz ovog kraja, a prije službe u Tolisi 10 je godina proveo u samostanima od Petričevca, preko Kiseljaka do Kreševa.

Rodom iz obližnje Donje Mahale, fra Mario je svjedočio ratnim zbivanjima kao dječak te su i njegova sjećanja tog teškog perioda gotovo dječački razigrana.

Zanimljivo ga je slušati dok dubokim basom bezbrižno priča o, npr., padanjima raketa Luna nekoliko stotina metara od mjesta gdje je s bratom i majkom brao šljive.

"Šljive se moraju pokupit", dodat će kroz smijeh.

Rakete, detonacije i jurnjava vojnih vozila, uz redovite susrete sa smrću, bili su sastavni dio odrastanja sve djece na području Orašja. Fra Mario reći će o tome: "To što su cijele obitelji ostale u ovim selima, praktički nekoliko kilometara od crte bojišnice, bio je, uz bolnicu, jedan od glavnih razloga zašto je ovaj dio Posavine obranjen."

Unutrašnjost crkve i raspelo Ivana Rendića na lijevom zidu/Foto: Tino Krvavica

Svoj dio granatiranja primila je i crkva Uznesenja BDM, premda će domaćini istaknuti kako smatraju čudom što nije bilo većih oštećenja.

"Jedna granata pala je na sakristiju i oštetila zid ispod kojeg je izronila freska Posljednje večere. Točnije, preko nje je bila prebojena druga freska, a mi to nismo znali."

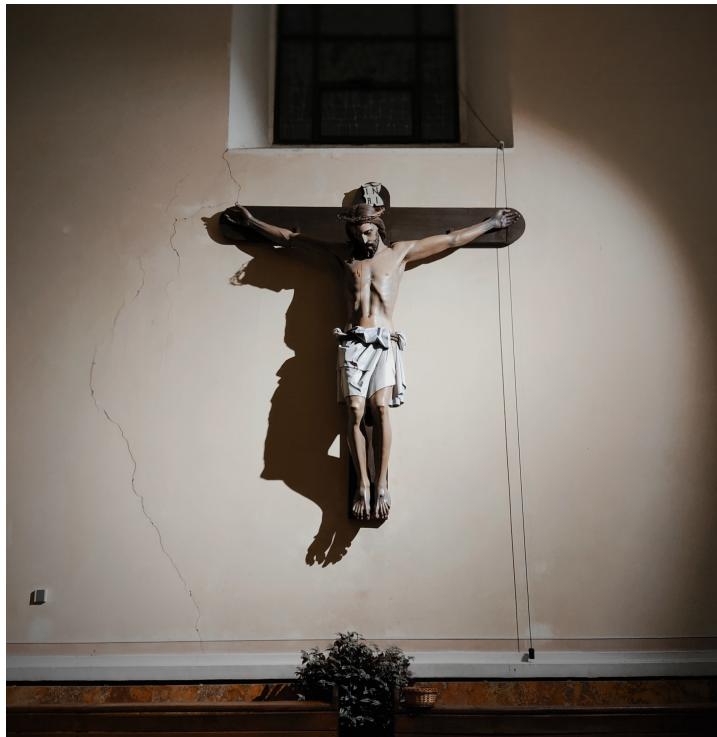
Crkva Uznesenja Blažene Djevice Marije i sama je vrijedno umjetničko ostvarenje te je 2007. proglašena nacionalnim spomenikom Bosne i Hercegovine.

Gradnju crkve započeo je 1864. fra Martin Nedić, koji je njegovao dobre odnose s biskupom Josipom Jurjem Strossmayerom. Crkva je u potpunosti dovršena 1881., a obnovljena 1911. prema nacrtnima arhitekta Josipa Vančaša.

Fratri trenutno obnavljaju vrijedni glavni oltar posvećen Gospo, a vraćena je i pričesnička ograda koja je 70-ih maknuta zbog liturgijskih promjena. Strop pak ukrašava 48 medaljona svetaca.

"U crkvi imamo i križ Ivana Rendića iz 1880. godine koji je obljebljen od naroda. Kad gledate izdaleka vidite Krista kojem su oči zatvorene – mrtvo tijelo. No kad kleknete ispod raspela, Isus vas gleda", otkrit će fra Mario te istaknuti kako su i gradnja i obnova crkve financirani dobrovoljnim prilozima vjernika.

"To pokazuje koliko su naši ljudi vezani za Crkvu."

Raspelo Ivana Rendića/Foto: Tino Krvavica

Dodajmo kako su fratri, točnije fra Ilija Starčević, osnovali 1823. u Tolisi i prvu pučku školu na teritoriju Bosne i Hercegovine.

"Mi smo sretni da smo mogli biti narodu na raspolaganju", poručit će fra Perica, a mi ćemo se složiti.

Jer fratri su ovdje uz narod od rođenja do smrti. Pa i dalje...

*Članak o franjevačkom samostanu u Tolisi i muzeju "Vrata Bosne" dio je niza "["Katolici u Bosni i Hercegovini – izazovi, prepreke i odnosi"](#)", a objavljen je u sklopu projekta poticanja kvalitetnog novinarstva Agencije za elektroničke medije. Dozvoljeno je prenošenje sadržaja uz objavu izvora i imena autora.

Objavljeno: 10. prosinca 2020.

- Oznake:
- [#aktualno](#)
- [#BosnaiHercegovina](#)
- [#franjevci](#)
- [#KatoliciuBosniiHercegovini–izazovi](#)
- [#Orašje](#)
- [#Tolisa](#)

Dodajte komentar...

Mudrost Pravednost

Duša me zaboli, bol i tuga me obuzmu, kada pomislim kako su nam oduzeli i okupirali našu Posavinu. Svako nekoliko godina srbi naprave pobonu za otimanje tuđeg teritorija. Oduzeli su nam Vojvodinu, Boku kotorsku i u zadnjoj pobuni oduzeli su nam Posavinu. Osloboди nas Bože od ovog agresivnog i posesivnog naroda.

Sviđa mi se · Odgovor · 1 · 2 tj.

Branko Simic

ja mislim da je fra ilija starcevic iz d.rahica zupa gorice

Sviđa mi se · Odgovor · 3 tj.

Franciska Janjic

Sjećam se kad su naši Ranjenici bili u Bolnici kod Fratara ja sam donosila lijekove i pomoč našim borcima fala Bogu da se oslobođi naša posavina

Sviđa mi se · Odgovor · 4 · 3 tj.

Franciska Janjic

Jako lijepo povjest naše posavine i naši Fratara

Sviđa mi se · Odgovor · 1 · 3 tj.

MISNA ČITANJ

SV. HILDEGARDA I HRANA KAO LIJEK

- recepti i savjeti o zdravoj prehrani
- korisna i štetna svojstva namirnica
- „kuhinjski otrovi“
- začinskomu bilju, primjeni i uzgoju
- i još mnogo više na više od 350 stranica

više na [verbum.hr](#)

Učlani se u Klub prijatelja portala Bitno.net i podrži naš rad!

— KLIKNI I DOZNAJ VIŠE! —

VIŠE S WEBA